

НАУКОВА ШКОЛА АКАДЕМІКА К. Ф. СТАРОДУБОВА ТА ЇЇ СУЧАСНЕ ПРОДОВЖЕННЯ

ШПАКОВСЬКА Т. А., член *Національної спілки журналістів України, лауреат премії імені А. Ф. Стародубова, провідний інженер ректорату ПДАБА*

Провідний інженер ректорату Державного вищого навчального закладу «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури», вул. Чернишевського, 24-а, 49005, Дніпропетровськ, Україна, тел. +38 (0562) 46-44-56, e-mail: gekala@yandex.ru, ORCID ID: 0000-0002-4299-300X

Анотація. Розповідається про життя та діяльність академіка АН УРСР К. Ф. Стародубова – головного терміста країни, одного з найяскравіших і талановитіших діячів ХХ століття в галузі металургії. Все його життя пов'язане з Придніпров'ям.

Ключові слова: К. Ф. Стародубов, конференція, ПДАБА, матеріалознавство, чорна металургія, зміцнення прокату

НАУЧНАЯ ШКОЛА АКАДЕМИКА К. Ф. СТАРОДУБОВА И ЕЕ СОВРЕМЕННОЕ ПРОДОЛЖЕНИЕ

ШПАКОВСКАЯ Т. А., член *Национального союза журналистов Украины, лауреат премии имени А. Ф. Стародубова, ведущий инженер ректората ПГАСА*

Ведущий инженер ректората Государственного высшего учебного заведения «Приднепровская государственная академия строительства и архитектуры», ул. Чернышевского, 24-а, 49005, Днепропетровск, Украина, тел. +38 (0562) 46-44-56, e-mail: gekala@yandex.ru, ORCID ID: 0000-0002-4299-300X

Аннотация. Рассказывается о жизни и деятельности академика АН УССР К. Ф. Стародубова – главного термиста страны, один из самых ярких и талантливых деятелей ХХ века в области металлургии. Вся его жизнь связана с Приднепровьем.

Ключевые слова: К. Ф. Стародубов, конференция, ПГАСА, материаловедение, черная металлургия, упрочнения проката

SCIENTIFIC SCHOOL ACADEMIC K. F. STARODUBOV AND ITS MODERN CONTINUED

SHPAKOVSKAYA T., *a member of the Union of Journalists of Ukraine, winner of the award named after A. F. Starodubov, chief engineer of administration PGASA*

Lead Engineer rector of the State Higher Education Establishment "Pridneprovsk State Academy of Civil Engineering and Architecture", 24-A, Chernishevskogo st., Dnepropetrovsk 49005, Ukraine, tel. +38 (0562) 46-44-56, e-mail: gekala@yandex.ru, ORCID ID: 0000-0002-4299-300X

Abstract. Tells about the life and work of academician AN USSR KF Starodubova – main treater country, one of the brightest and most talented figures of the twentieth century in the field of metallurgy. His whole life is connected with the Dnieper.

Key words: K. F. Starodubov conference PGASA, materials, iron and steel, hardening rental

Стародубов Кирило Федорович головний терміст країни, один з найяскравіших і талановитіших діячів ХХ століття в галузі металургії. Все його життя пов'язане з Придніпров'ям. Він народився **19 квітня 1904 року** в родині студента Імператорського Московського університету Федора Федоровича Стародубова та Ганни Василівни Владимирської. Після закінчення навчання батьків у Москві (батька на юридичному факультеті університету, а мати на Вищих жіночих курсах) родина переїздить до Катеринослава. У цей час тут працював лікарем на металургійному заводі брат Ганни Василівни і саме ця обставина привела родину Стародубових у місто на Дніпрі.

Ф. Ф. Стародубов отримав роботу помічника податного інспектора Казенної палати Катеринослава. Родина жила, займаючи житло у Головуючого Казенною палатою Ніколаєва Олексія Михайловича. У 1907 році у родині Стародубових народилась друга дитина – дочка Тетяна. Через деякий час родина переїхала в Росію до міста Нижній Ломов Пензенської губернії, де Ф. Ф. Стародубов отримав службове підвищення і працював вже податним інспектором. У 1909 році в родині Стародубових народилась ще одна дитина – син Анатолій. З початком Першої Світової війни родина вимушена була повернутися до Катеринослава, рятуючи дітей від голоду.

У родині, незважаючи на всілякі негаразди, завжди панувало різнобарвне духовне життя. Ф. Ф. Стародубов та його дружина Ганна Василівна намагались створити у домі атмосферу довіри, взаєморозуміння та любові. Тут були і родинні щовечірні читання класичних творів вголос, і обмін думками та бесіди під час довгих чаювань. Завдяки насиченій духовній роботі у трьох дітей Стародубових – Кирила, Тетяни та Анатолія – сформувались основні моральні принципи, яких вони дотримувались все життя. Чесно і багато працювали на користь людей, постійно розвивали себе як фахівців, як сучасних інтелегентних людей. Ці родинні установки дали свої сходи. Всі діти Стародубових присвятили своє життя науці. Кирило Стародубов став доктором технічних наук, Тетяна – кандидатом медичних наук, Анатолій – інженером-металургом, знаним письменником та краєзнавцем. І славні родинні традиції кожен з них проніс через все життя.

З 1914 по 1916 рр. К.Ф. Стародубов вчився у гімназії, з 1920 року – в трудовій школі. У 16 років (1920 р.) почав роботу за наймом і незабаром був відраджений Катеринославською губернською радою профспілок у гірничий інститут, який закінчив у 1928 році. З 1925 по 1937 рр. працював на Дніпропетровському металургійному заводі ім. Г. І. Петровського, пройшов шлях від учня

слюсаря до начальника металургійної лабораторії заводу.

На початку 1930-х років під його керівництвом були здійснені успішні випробування із зміцнення залізничних рейок на гартувальній машині заводу ім. Г. І. Петровського. Нові рейки служили вдвічі довше. У перші роки роботи на заводі К. Ф. Стародубов під керівництвом майбутнього академіка В. М. Свечнікова виконав великий обсяг наукових досліджень. Результати цих робіт були опубліковані в монографії «Виливниці» (1932).

У 1929 році К. Ф. Стародубова запросили читати лекції у Дніпропетровському металургійному інституті, де він працював доцентом з 1929 до 1938 року, а з 1939 року був обраний завідувачем кафедри термічної обробки металів. У 1934 році йому було присвоєно звання доцента, а в 1938 році – вчений ступень кандидата технічних наук в спеціалізованій раді Московського інституту сталі без захисту дисертації.

Під час Другої Світової війни К. Ф. Стародубов був евакуйований до Магнітогорська і працював доцентом Магнітогорського гірничо-металургійного інституту. В Магнітогорську К. Ф. Стародубов здійснив відливання виливниць з рідкого доменного чауну. В результаті ММК отримав практично в необмеженій кількості високоміцні виливниці. Значення цієї роботи для виробництва боєприпасів важко переоцінити, оскільки в цей важкий час мова йшла про життя і смерть держави, про мільйони життів наших солдатів й офіцерів, що чекали техніку й боєприпаси з Уралу.

У 1944 році Кирило Федорович повертається до Дніпропетровська і продовжує завідування кафедрою, з 1944 по 1947 роки він працював деканом технологічного факультету, а з 1947 по 1953 – одночасно працював заступником директора інституту з навчальної і наукової роботи. У 1946 році в Інституті металургії АН СРСР (Москва) він успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора технічних наук з питань теорії відпуску загартованої сталі. У 1947 році йому присвоєно вчене звання професора. У 1948 році К. Ф. Стародубов був обраний членом-кореспондентом АН УРСР, з цього ж року керував відділом термічної обробки сталі Інституту чорної металургії АН УРСР. Визнанням заслуг К. Ф. Стародубова стало обрання його у 1957 році дійсним членом АН УРСР.

З 1948 року він повністю віддається вирішенню проблеми термічної обробки прокатних виробів (термічного зміцнення прокату). К. Ф. Стародубов часто виїжджав на великі заводи країни, маючи на меті зустрітись з директорами і головними інженерами. Він виступав там з повідомленнями і

лекціями, керував впровадженням термічного зміцнення прокату.

Високо оцінена багатогранна наукова діяльність К. Ф. Стародубова. У 1964 році Указом Президії Верховної ради України йому присвоєне почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України», він нагороджений орденами Леніна (1949), Жовтневої революції (1971), чотирма орденами Трудового Червоного Прапора (1953, 1958, 1966, 1974), орденом «Знак Пошани» (1945) та багатьма медалями СРСР. Організація Об'єднаних Націй тричі відзначала велику громадську діяльність К. Ф. Стародубова у Комітетах захисту миру всіх рівнів. К. Ф. Стародубов був членом республіканського і головою обласного комітету захисту миру. І нарешті у 1987 році К. Ф. Стародубову було присуджена премія Ради Міністрів СРСР (посмертно).

Про діапазон міжнародної та суспільної діяльності К. Ф. Стародубова свідчить те, що він тричі обирався депутатом Верховної Ради УРСР (3, 4, 5 скликання з 1951 по 1963 рр.). Він був заступником Голови Верховної Ради УРСР впродовж 12 років (1951 – 1963).

Характеризуючи К. Ф. Стародубова, Президент НАН України Б. Є. Патон відзначив «його високу громадську відповідальність, мудрість, наукове передбачення і невтомну діяльність з впровадження термічного зміцнення прокату у виробництві. Небагатьох українських академіків можна відзначити одночасно як великих політичних і громадських діячів і людей, за чікими технологіями вироблені десятки тисяч тонн прокату з підвищеними експлуатаційними якість. При цьому Кирило Федорович був дуже скромною і доброю людиною».

У минулому році наукова громадськість України відмічала 110 річницю з дня народження академіка АН УРСР К. Ф. Стародубова. А у цьому році у день народження академіка розпочинає свою роботу 25-та, ювілейна Міжнародна науково-практична конференція «Стародубовські читання – 2015». За чверть століття роботи конференції її учасниками були науковці з 13 країн (Україна, Російська Федерація, Франція, Канада, США, Польща, Чорногорія, Молдова, Беларусь, Узбекистан, Азербайджан, Туреччина, Швеція), видано 45 збірників наукових праць конференції, у них вміщено 2626 статей, які належать 1784 авторам, серед яких 569 є співробітниками Придніпровської академії будівництва та архітектури. Таким чином наукова школа академіка К. Ф. Стародубова продовжується у теперішньому часі його спадкоємцем та учнем професором, ректором ПДАБА, академіком Академії будівництва України В. І. Большаковим. Представники його сучасної школи металознавства доктори та кандидати технічних наук щорічно беруть участь в організації та проведенні наукової конференції.

ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

1. Стародубов К. Ф. Изложницы: состав, структура, свойства, стойкость: исследование. – Харьков – Д. : Сталь, 2000. – 188 с.

Starodubov K. F. Izlozhnicy: sostav, struktura, svojstva, stojkost': issledovanie [Molds: composition, structure, properties, durability: Issledovanie]. – Har'kov-D. : Stal', 2000. – 188 s.

2. Стародубов К. Ф. Оборудование термических цехов металлургических и машиностроительных заводов. – М. : Metallurgizdat, 1948. – 472 с.

Starodubov K. F. Oborudovanie termicheskikh cehov metallurgicheskikh i mashinostroitel'nyh zavodov [Equipment thermal plants metallurgical and machine-building plants]. – M. : Metallurgizdat, 1948. – 472 s.

3. Стародубов К. Ф. Термическая обработка толстых листов на металлургических заводах СССР и за рубежом. – К., 1966. – 12 с.

Starodubov K. F. Termicheskaja obrabotka tolstykh listov na metallurgicheskikh zavodah SSSR i za rubezhom [Heat treatment of plates in the steel plants of the USSR and abroad]. – K., 1966. – 12 s.

4. Большаков В. И., Стародубов К. Ф., Тылкин М. А. Термическая обработка строительной стали повышенной прочности / В. И. Большаков, К. Ф. Стародубов, М. А. Тылкин. – М. : Металлургия, 1977. – 200 с.

Bol'shakov V. I., Starodubov K. F., Tylkin M. A. Termicheskaja obrabotka stroitel'noj stali povyshennoj prochnosti [Heat treatment of high-strength steel construction] / V. I. Bol'shakov, K. F. Starodubov, M. A. Tylkin. – M. : Metallurgija, 1977. – 200 s.

5. Академик Кирилл Федорович Стародубов – ученый, педагог, общественный деятель (Стародубовские чтения – 2013) / сост. : В. И. Большаков, Т. А. Шпаковская. – Д. : ПГАСА, 2013. – 60 с.

Akademik Kirill Fedorovich Starodubov – uchenyj, pedagog, obshhestvennyj dejatel' (Starodubovskie chteniya – 2013) [Academician Kirill Fedorovich Starodubov – scientist, educator, social activist (Starodubovskie reading – 2013)] / sost. : V. I. Bol'shakov, T. A. Shpakovskaja. – D. : PGASA, 2013. – 60 s.